

16. ЄВРОПЕЙСЬКА І СВІТОВА ІНТЕГРАЦІЯ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ — ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Фундаментальною основою євроінтеграції у XXI ст. є ідея формування в Європі найбільш динамічної знанневоорієнтованої економіки у світі, яка забезпечує економічне зростання, створення більшого числа привабливих робочих місць і соціальну злагоду, що проголошено Лісабонським порядком денним у 2000 р. До 2020 р. передбачається досягнення державами-членами ЄС чотирьох ключових цілей: перетворити навчання протягом життя та мобільність на реальність; підвищити якість і результативність освіти та професійної підготовки; утвердити рівність, соціальну злагоду та активне громадянство; сприяти розвитку креативності, включно з підприємливістю, на всіх рівнях освіти. Відбувається гармонізація національних освітніх політик — як результат, європейський простір перетворюється на спільність індивідуумів та інституцій, що взаємопов'язані у мережі вертикально і горизонтально ідеями, завданнями, практиками.

На рівні шкільної освіти підвищення якості реалізується через формування в учнів ключових і предметних компетентностей шляхом трансформації змісту на компетентнісних засадах; запровадження стандартизованого оцінювання навчальних досягнень учнів державного (національні/регіональні/шкільні тести) та міжнародного (міжнародні порівняльні дослідження якості середньої освіти — TIMSS, PISA, PIRLS тощо) рівнів; подовження терміну шкільної освіти за рахунок оптимізації дошкільної/ передшкільної освіти.

Формування єдиного європейського простору професійної освіти і підготовки передбачає їх трансформацію на основі нової парадигми з такими характеристиками: приваблива та інклюзивна професійна освіта, якісна базова первинна професійна освіта (I-VET), легкодоступна та орієнтована на кар'єру професійна освіта протягом життя (C-VET); гнучка система професійної освіти, що ґрунтується на навчальних досягненнях і орієнтована на визнання результатів неформальної та інформальної освіти; загальноєвропейський освітній простір для підвищення можливостей міжнародної мобільності студентів і викладачів сектора професійної освіти та підготовки.

Модернізаційний порядок денний для вищої освіти охоплює: підвищення кількості випускників вищих навчальних закладів; підвищення якості викладання та навчання; промоцію мобільності студентів і викладачів та кроскордонне співробітництво; посилення «трикутника знань» шляхом взаємодії освіти, досліджень та інновацій; запровадження механізмів ефективного управління й фінансування у галузі вищої освіти.

Європейська інтеграція у галузі освіти пройшла тривалий шлях через встановлення базових принципів спільної політики, цілей, термінів їх досягнення, запровадження інструментів для вимірювання успіхів у їхній реалізації (індикаторів, стандартів) у напрямі формування спільності індивідуумів та інституцій, взаємопов'язаних вертикально й горизонтально ідеями, завданнями, практиками. Цей рух не був безпроблемним — йдеться про виклики так званого європейського та регіонального етноцентризму. Не менш серйозним викликом стала економічна максимізація освіти, яка абсолютизувала ідею її якості, залишивши поза увагою ідею справедливості в умовах багатомовної, багатонаціональної і соціально різнорівневої Європи. Тому, починаючи з 2006 р., новими гаслами політики Брюсселя у галузі освіти стають «ефективність і справедливість».

Створення так званого «внутрішнього» європейського освітнього простору на засадах європеїзації на сучасному етапі нерозривно пов'язано та корелюється зі світовою інтеграцією у галузі освіти. Постулатом європейської та світової інтеграції освіти на шляху підвищення якості та забезпечення справедливості стає освіта протягом життя, що розбудовується державами в рамках політик таких міжнародних організацій, як ООН, ЮНЕСКО, Світовий банк, ОЕСР, ЄС тощо, які, застосовуючи спільну «уніфікаційну» методологію (віхи для досягнення, індикатори для порівняння, стандарти, компетентності, кваліфікації, класифікації, рамки і мережі), формують спільний освітній простір світового масштабу.

Глобалізація світу та розбудова єдиної Європи перетворюють інтеграцію національної освіти до європейського та інноваційного світового освітнього просторів на обов'язкову умову буття української держави. Проблемним моментом на шляху інтеграції була непослідовність освітньої політики, тому цей процес має перервний характер. Новий етап, що розпочався після 2014 р., ознаменувався інтенсифікацією синхронізації української освіти з європейськими параметрами. Перспективними напрямами української освіти в умовах європеїзації та глобальної інтеграції є: конвергенція з європейськими країнами ключових показників, які визначають напрями та сутність розвитку національної освіти; оптимізація моделей управління та фінансування з урахуванням тенденції децентралізації, посилення ролі регіонів у прийнятті рішень, розбудови державно-громадсько-приватного партнерства; подальша трансформація змісту освіти на компетентнісних засадах і розроблення валідних вимірників оцінювання набуття молоддю ключових і предметних компетентностей; наближення освіти до потреб суспільства, а професійної — до потреб ринку праці.

Поступ європейської інтеграції у напрямі підвищення якості освіти

Кінець ХХ — початок ХХІ ст. є періодом масштабних освітніх трансформацій в Європі, головним рушієм яких є процеси економічної, політичної та культурної глобалізації, стрімкий розвиток ІКТ, що актуалізує гармонізацію національних освітніх політик у напрямі підвищення якості.

Європейська інтеграція освіти у форматі європеїзації живить своє коріння ідеями спільної європейської ідентичності на засадах культурного співробітництва, проголошеної у 50-х роках ХХ ст. Європейською культурною конвенцією Ради Європи (1954 р.).

Європейська ідентичність розглядалася крізь призму історій і культур держав-націй, а на освіту покладалася місія формування так званого нового європейського суспільства.

У кордонах Європейського співтовариства (прообразу ЄС) інтеграція збагачується економічним аспектом — з моменту заснування Європейського об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС, 1951 р.) стартує створення правового поля для функціонування системи професійної підготовки кадрів (*Договір про ЄОВС* (1951 р.), *Договір про Євроатом* (1957 р.), *Договір про ЄЕС* (1957 р.) — у 1963 р. затверджено базові принципи спільної політики у галузі професійної підготовки кадрів (Рішення Ради 63/226). З метою реалізації проголошених ініціатив Резолюцією Ради ЄЕС від 10 лютого 1975 р. № 337/75 створено Європейський центр розвитку професійної підготовки — *Cedefop* (Centre Européen pour le Développement de la Formation Professionnelle) для забезпечення наукової і технічної підтримки системи професійної підготовки кадрів у Спільноті. Отже, у 1970-х європеїзація набуває додаткового смислу — європейська ідентичність збагачується сюжетом індивідуальних характеристик — знань/компетентностей/кваліфікацій — громадян Європи у спільному європейському культурному, соціальному, економічному просторі взаєморозуміння та співпраці.

Важливою сходинкою на шляху до європейської інтеграції стає започаткування практики збирання інформації з освітньої проблематики — у 1980 р. на виконання Резолюції Ради та міністрів освіти від 9 лютого 1976 р. розпочинає роботу *Європейська освітня інформаційна мережа* — *Eurydice* (European Education Information Network), перетворивши з цього часу порівняння статистичних даних та успішних практик на невід'ємний компонент розроблення політики у галузі освіти та професійної підготовки в кордонах Спільноти.

З 1985 р. до взаємообміну інформацією і статистикою додається обмін людськими ресурсами — стартує епоха різноманітних програм: EUROTECNET (1985 р.), COMETT (1986 р.), ERASMUS (1987 р.), PETRA (1987 р.), Youth For Europe (1988 р.), LINGUA (1989 р.), FORCE (1990 р.), TEMPUS (1990 р.), SOCRATES (1994 р.) тощо.

Новим поштовхом до подальшої інтеграції в освіті стало підписання у 1992 р. Маастрихтської угоди (Договір про ЄС) згідно з якою Брюссель законодавчо закріпив позиції з розроблення політики у сфері професійної підготовки кадрів, а освіта вперше була визнана сферою інтересів ЄС. Зазначене пояснювалося новими соціально-економічними викликами — в умовах глобалізації освіта починає розглядатись як ефективний інструмент підготовки висококваліфікованих кадрів для забезпечення конкурентоспроможності економік держав-членів.

Фундаментальною основою євроінтеграції у XXI ст. є ідея формування в Європі найбільш динамічної знаннєвоорієнтованої економіки у світі, яка забезпечує *економічне зростання, створення більшого числа привабливих робочих місць і соціальну злагоду*, що проголошено Лісабонським порядком денним у 2000 р. За нових умов принцип субсидіарності, за яким Брюссель підтримував і доповнював окремі аспекти освітніх політик держав-членів до цього часу, було замінено на відкритий метод координації, що передбачає поступову уніфікацію державами-членами ЄС національних освітніх політик шляхом установа спільних цілей, термінів їх досягнення, запровадження інструментів для вимірювання успіхів в їхній реалізації (індикаторів, стандартів). Європейський освітній простір перетворюється на спільність громадян, мереж, інституцій, взаємопов'язаних вертикально й горизонтально спільними ідеями, завданнями, практиками.

Лісабонський порядок денний у площині освіти послідовно втілюється у життя через реалізацію стратегій «Освіта і підготовка 2010» (2001 р.) та «Освіта і підготовка 2020» (2009 р.), рамкових документів «Болонська декларація» (1999 р.), «Копенгагенська декларація» (2002 р.), «Європейська довідкова система ключових компетентностей для навчан-

ня протягом життя» (2006 р.), «Європейська рамка кваліфікацій для навчання протягом життя» (2008 р.), «Європейська кредитна система для професійної освіти і підготовки» (2009 р.) «Болонський процес 2020» (2009 р.), флагманських програм «Еразмус+», «Горизонт 2020», «Програма у галузі цифрових технологій для Європи», «Програма для нових умінь і робочих місць», «Європейська платформа проти бідності», «Ініціатива для молодіжної зайнятості», «Копернікус» тощо.

До 2020 р. передбачається досягнення державами-членами ЄС чотирьох ключових цілей: перетворити навчання протягом життя та мобільність на реальність; підвищити якість і результативність освіти та професійної підготовки; утвердити рівність, соціальну злагоду та активне громадянство; сприяти розвитку креативності, включно з підприємливістю, на всіх рівнях освіти.

В умовах руху від складової внеску в освітній процес у напрямі фокусування на складовій результатів, що їх продукує освітня система, індикаторами досягнення запланованого є:

- не менше 95 % дітей (від 4-х років до шкільного віку) мають брати участь у програмах дошкільної освіти;
- частка 15-річних учнів, які не володіють навичками з читання, математики та природознавства, має не перевищувати 15 %;
- частка 18—24-річних, які рано залишили навчання, не має перевищувати 10 %;
- не менше 40 % 30—34-річних громадян повинні отримати вищу освіту різного рівня;
- не менше 15 % дорослого населення повинні брати участь у різних формах навчання у системі освіти дорослих;
- не менше 20 % випускників вищих навчальних закладів та 6 % 18—34-річних, які володіють професійною кваліфікацією, мають пройти стажування у системі професійної освіти та підготовку за кордоном;
- частка випускників, які працюють (віком 20-34 років зі свідоцтвом про закінчення загальної середньої освіти, які закінчили навчання 1-3 роки тому) має бути не менше 82 %.

Підвищення якості шкільної освіти

На рівні шкільної освіти підвищення якості реалізується через:

- *формування в учнів ключових і предметних компетентностей* шляхом трансформації змісту на компетентнісних засадах через запровадження компетентнісно-базового стандарту освіти у форматі конструювання за принципом освітніх/предметних галузей;
- запровадження *стандартизованого оцінювання навчальних досягнень учнів* державного (національні/регіональні/шкільні тести) та міжнародного (міжнародні порівняльні дослідження якості середньої освіти — TIMSS, PISA, PIRLS тощо) рівнів. У XXI ст. спостерігається зростання кількості країн у Європі, які використовують національне зовнішнє стандартизоване тестування по завершенню учнями базової освіти, а завершення загальної середньої школи підсумовується таким загальнонаціональним зовнішнім оцінюванням навчальних досягнень учнів з базових дисциплін практично в усіх країнах ЄС (Key Data on Education in Europe, 2012 р.).

Що ж стосується міжнародних порівняльних досліджень якості середньої освіти, то, за висновками ОЕСР, приклад PISA засвідчує потужний вплив цих досліджень на формування національної освітньої політики в аспектах підвищення якості та справедливості (OECD, 2012 р.). Відзначається, що такі дослідження відкривають країнам так зване «вікно можливостей» для реформ, і зазвичай країни через різні формати — «PISA шок» (Німеччина), «PISA сюрприз» (Фінляндія), «PISA промоція» (Сполучене Королівство) — активно використовують цю можливість;

- подовження терміну шкільної освіти за рахунок оптимізації місії *дошкільної* та особливо *передшкільної освіти*, часто її включення до системи загальної середньої освіти. Це пов'язано з тим, що учні, які були охоплені дошкільною освітою, демонструють вищі академічні досягнення та соціалізаційні успіхи впродовж навчання у середній школі, аніж їхні ровесники, і швидке кар'єрне зростання у дорослому житті; якісна дошкільна освіта інтенсифікує формування у молодших школярів умінь із мовлення, читання, математичну, природничу і соціальну компетентності, вміння вчитися; діти, які були охоплені дошкільною освітою, демонструють кращі результати у міжнародних порівняльних дослідженнях якості освіти в порівнянні з їхніми однолітками, які не відвідували дошкільні заклади. Держави-члени ЄС активно впроваджують ідею інтенсифікації охоплення дітей дошкільною освітою у практику — за статистикою у 28 країнах ЄС на сучасному етапі дошкільні заклади відвідують 93 % дітей передшкільного віку (починаючи з 4-річного віку).

Підвищення якості професійної освіти і підготовки

Інструментами реалізації стратегії підвищення якості професійної освіти і підготовки є Європейська кредитна система для професійної освіти і підготовки (ECVET), Європейська рамка кваліфікацій для навчання протягом життя (EQF), Європейське оцінювання якості в професійній освіті і підготовці (EQAVET) тощо, які сприяють формуванню єдиного європейського простору професійної освіти і переходу на нову компетентнісну парадигму.

За стратегічним баченням до 2020 р. зусилля ЄС спрямуватимуться на розбудову національних систем професійної освіти і підготовки з такими характеристиками:

- *приваблива та інклюзивна професійна освіта*, що охоплює кваліфікованих учителів і викладачів, інноваційні методи навчання, високоякісну інфраструктуру, відповідність ринку праці та траєкторії подальшого навчання;
- *якісна базова первинна професійна освіта (I-VET)*, що сприймається учнями, батьками та суспільством як приваблива альтернатива загальній середній освіті, орієнтована на формування в учнів ключових і професійних компетентностей;
- *легкодоступна та орієнтована на кар'єру професійна освіта протягом життя (C-VET)* для робітників, роботодавців, приватних підприємців і безробітних, що сприяє розвитку у них компетентностей і кар'єрним змінам;
- *гнучка система професійної освіти, що ґрунтується на навчальних досягненнях*, підтримує гнучкі траєкторії навчання, які передбачають взаємозв'язок між різними освітніми підсистемами (шкільна освіта, професійна освіта, вища освіта, освіта дорослих) і яка орієнтована на визнання *результатів неформальної та інформальної освіти*, включаючи компетентності, необхідні на робочому місці;

- *загальноєвропейський освітній простір* із прозорими системами кваліфікацій, що уможливує зарахування навчальних досягнень і визнання кваліфікації та компетентності, отриманих на теренах усіх держав-членів ЄС;
- *підвищення можливостей міжнародної мобільності* студентів і викладачів сектора професійної освіти і підготовки.

Підвищення якості вищої освіти

Модернізаційний порядок денний для вищої освіти, визначений у стратегії «Освіта і підготовка 2020», охоплює *підвищення кількості випускників вищих навчальних закладів; підвищення якості викладання та навчання; промоцію мобільності студентів і викладачів та кроскордонне співробітництво; посилення «трикутника знань» шляхом взаємодії освіти, досліджень та інновацій; запровадження механізмів ефективного управління й фінансування у галузі вищої освіти.*

З метою реалізації запланованого запроваджуються такі інструменти, як Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ECTS) та Додаток до диплому (DS).

Важливим орієнтиром для підвищення якості вищої освіти в ЄС та інших європейських країнах продовжує залишатися Болонський процес, який, сприяючи стандартизації сектора вищої освіти, її привабливості і конкурентоспроможності, формує спільний простір вищої освіти.

Болонський процес доповнено започаткованим Лісабонською стратегією (2000 р.) рухом до створення Європейського дослідницького простору.

Система педагогічної освіти в європейському регіоні розвивається у руслі загальних тенденцій: *орієнтація на вищу освіту як умова одержання педагогічної професії; добір кандидатів на основі тестування та співбесіди; акцент на практичну підготовку (практико-орієнтовані форми навчання, безперервна педагогічна практика); використання особистісно орієнтованих технологій у навчанні; психолого-педагогічна спрямованість педагогічної освіти; підвищення питомої ваги самостійної роботи тощо.* Надаючи можливість студентам реалізувати гнучкі освітні траєкторії, педагогічні навчальні заклади прагнуть забезпечити спадкоємність освітніх програм, компетентнісний підхід до навчання.

У процесі адаптації вищої освіти європейських країн до визначених запитів суспільства на поліпшення якості освітніх послуг відбувається синхронізація національних систем педагогічної освіти і професійної підготовки педагогів за такими напрямками: запровадження двоциклової системи освіти (бакалавр, магістр); запровадження європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи; забезпечення мобільності; підвищення якості; впровадження системи порівнюваності ступенів.

Зближення національних освітніх систем здійснюється, зокрема, у рамках розроблених Європейською комісією у 2006 р. спільних європейських принципів для ключових компетентностей і кваліфікацій учителя. Ці принципи позиціонуються як інструмент для розвитку національних політик європейських держав у секторі педагогічної освіти у напрямі підвищення якості та справедливості. Зокрема, до принципів віднесено: вчителів повинні готувати вищі навчальні заклади; у вчителя має бути розуміння, що його професія пов'язана з навчанням протягом усього життя; учитель повинен бути мобільним; робота вчителя повинна будуватися на партнерських відносинах з учнями, школою, промисловістю й інституціями, що забезпечують проходження практики.

У 2012 р. в умовах загострення економічної конкуренції, потреби ринків праці у висококваліфікованих працівниках ЄС модернізував стратегічні орієнтири розвитку освіти та професійної підготовки у державах-членах у документі «Переосмислення освіти: інвестиції у професійні навички задля кращих соціально-економічних результатів». На порядку денному:

- *розбудова навичок для XXI ст.:* трансверсальних та базових — здатність вчитися, критично мислити, математичних, природничих компетентностей, підприємливості, ІКТ-компетентності, спілкування сучасними іноземними мовами; а також професійних навичок;
- *стимулювання відкритого та гнучкого навчання;*
- *покращення результатів навчання, ефективності оцінювання та визнання освітніх результатів й кваліфікацій,* включно з результатами неформального навчання;
- *якнайширше застосування потенціалу ІКТ і відкритих освітніх ресурсів;*
- *підтримка європейського вчительства,* що передбачає запровадження нового портфоліо компетентностей для вчителів та управлінців, інноваційних методик викладання;
- *оптимізація фінансування* на засадах спільної відповідальності, яке позиціонується як інструмент підвищення продуктивності та економічного зростання;
- *подальший розвиток державно-приватного партнерства.*

Важливим інструментом гармонізації континентальних, національних і регіональних особливостей є Європейський вимір в освіті, який, виникнувши у 50-х рр. ХХ ст. у контексті реалізації освітніх політик ЄС та Ради Європи, позиціонується як певний стандарт знань про Європу (загальноєвропейські цінності і вміння демократичного спрямування) для трансляції засобами освіти (зміст освіти, дистанційне навчання, обмін між викладачами, студентами, учнями, проекти).

Отже, європейська інтеграція у галузі освіти пройшла тривалий шлях через встановлення базових принципів спільної політики, цілей, термінів їх досягнення, запровадження інструментів для вимірювання успіхів у їхній реалізації (індикаторів, стандартів) у напрямі формування спільності індивідуумів та інституцій, взаємопов'язаних вертикально й горизонтально ідеями, завданнями, практиками. Цей рух не був безпроблемним — йдеться про виклики так званого європейського та регіонального етноцентризму. Не менш серйозним викликом стала економічна максимізація освіти, що абсолютизувала ідею її якості, залишивши поза увагою ідею справедливості в умовах багатомовної, багатонаціональної та соціально різнорівневої Європи. Тому, починаючи з 2006 р., новими гаслами політики Брюсселя у галузі освіти стають «ефективність і справедливість».

Світова інтеграція у галузі освіти

Створення так званого «внутрішнього» європейського освітнього простору на засадах європеїзації на сучасному етапі нерозривно пов'язане та корелюється зі світовою інтеграцією у галузі освіти. Ідеї якості і справедливості світового рівня передусім ґрунтуються на положеннях щодо необхідності забезпечення потреб кожної особистості:

- у Всесвітній Декларації ООН «Освіта для всіх» (1990 р.), концепт якості базується на критерії потреб кожної окремої особистості/країни/світу у громадянах із ключовими навичками читання, письма, з математики, критичного мислення, вміння вчитися протягом життя та адаптації до місцевих, національних і регіональних трансформацій;

- у Дакарських рамках дій ООН (2000 р.) зусилля держав і міжнародної спільноти спрямовано на забезпечення потреб кожного через підвищення фінансування базової освіти, залучення громадянського суспільства до моніторингу системи освіти й розроблення та впровадження освітньої політики, запровадження систем підзвітності та забезпечення рівного доступу усіх до якісної освіти;
- в Інчхонській декларації ООН «Освіта 2030» (2015) окреслено такі положення, як право на освіту, якість освіти та освіта протягом життя. Порядок денний передбачає доступність освіти, рівноправну і якісну освіту для всіх — дітей, молоді та дорослих, охоплюючи всі її форми (формальну, неформальну й інформальну) і всі її ланки від виховання дітей молодшого віку до вищої освіти й навчання дорослих.

Постулатом європейської та світової інтеграції освіти на шляху підвищення якості та забезпечення справедливості стає освіта протягом життя, що розбудовується державами в рамках політик таких міжнародних організацій, як ООН, ЮНЕСКО, Світовий банк, ОЕСР, ЄС тощо, які, застосовуючи спільну «уніфікаційну» методологію (віхи для досягнення, індикатори для порівняння, стандарти, компетентності, кваліфікації, класифікації, рамки і мережі), формують спільний освітній простір світового масштабу.

Одним із інструментів уніфікації світового рівня, включно з освітою, є Цілі розвитку тисячоліття ООН (2001 р.). Важливими для вдосконалення порівнюваності освітніх систем є щорічні аналітичні матеріали, що видаються Центром освітніх досліджень та інновацій ОЕСР. Внесок у поширення кращих практик робить Міжнародне бюро освіти ЮНЕСКО, а такий інструмент ЮНЕСКО, як Міжнародна стандартна класифікація освіти (оновлену версію затверджено у 2011 р.), має статус міжнародної угоди та є керівництвом для країн з упорядкування освітніх програм і кваліфікацій за рівнями та ланками освіти у напрямі уніфікації для забезпечення освітньої мобільності.

Європейська та світова інтеграція в галузі освіти — перспективи для України

Глобалізація світу та розбудова єдиної Європи перетворюють інтеграцію національної освіти до європейського та інноваційного світового освітнього просторів на обов'язкову умову буття української держави. Проблемним моментом на шляху інтеграції є непослідовність освітньої політики, тому цей процес має перервний характер. Новий етап, що розпочався з 2014 р. після соціально-політичної кризи, військової агресії Росії та підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (2014 р.), ознаменувався інтенсифікацією європейського вектора розвитку України та синхронізацією вимірів української освіти з європейськими характеристиками.

Продовжується поступальний рух української освіти у напрямі її трансформації на компетентнісно базовану. На рівні шкільної освіти цей процес після активних наукових дискусій розпочався на державному рівні з прийняттям Державного стандарту початкової загальної освіти (2011 р.) та Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (2011 р.).

Загалом важливість трансформації української освіти на компетентнісних засадах проголошено у Законі України «Про вищу освіту (2014 р.) та у проектах законів України «Про освіту» (2016 р.) і «Про професійну освіту» (2016).

Проектом Закону України «Про освіту» (2016 р.) передбачається також повернення до 12-річного терміну навчання у школі, який було розпочато у 2000 р. та скасовано у 2010 р.

На рівні професійно-технічної освіти після прийняття Національної рамки кваліфікацій (2011 р.) триває розроблення державних стандартів із конкретних професій на основі компетентнісного підходу відповідно до вимог ринку праці і роботодавців, оновлюється Національний класифікатор професій з метою запровадження навчання нових професій, насамперед інтегрованих (укрупнених).

Україна активно включилась у промоцію ідеї підприємливості, яка проголошена ключовою серед інших восьми компетентностей для навчання протягом життя в кордонах ЄС — прийнято Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» (2012 р.); ідея підприємливості закладено в освітні стандарти — Державний стандарт базової та повної середньої освіти та державні стандарти професійно-технічної освіти з конкретних робітничих професій.

Наразі освітня політика у площині забезпечення якості вищої/педагогічної освіти зосереджена на обґрунтуванні методології і методичних рекомендації щодо розроблення ліцензійних умов освітньої діяльності та стандартів вищої освіти з урахуванням Національної рамки кваліфікацій, Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (2015 р.), рекомендацій щодо реалізації компетентнісного підходу у вищій освіті за проектом Європейської Комісії «Налаштування освітніх структур в Європі» (Тюнінг 2000 р.), Міжнародної стандартної класифікації освіти (2011, 2013 рр.), Національного освітнього глосарію: вища освіта (2011, 2014 рр.).

Кроком до інтеграції України в європейський дослідницький простір стало прийняття Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2015 р.).

Інтеграційний поступ освіти України передбачає запровадження оцінювання та моніторингу результатів, що їх продукує освітня система. Успішним проектом, починаючи з 2002 р., є запровадження зовнішнього незалежного оцінювання якості середньої освіти, яке з 2006 р. перетворилося на державний інструмент забезпечення рівного доступу молоді до якісної освіти на засадах об'єктивності і справедливості. У 2015 р. ОЕСР погодила заявку України на включення її до складу країн, що братимуть участь у міжнародному дослідженні PISA у 2018 р.

Перспективними орієнтирами української освіти в умовах європеїзації та глобальної інтеграції виглядають: конвергенція з європейськими країнами ключових показників, які визначають напрями та сутність розвитку національної освіти; оптимізація моделей управління та фінансування з урахуванням тенденції децентралізації, посилення ролі регіонів у прийнятті рішень, розбудови державно-громадсько-приватного партнерства; подальша трансформація змісту освіти на компетентнісних засадах і розроблення валідних вимірників оцінювання набуття молоддю ключових і предметних компетентностей; наближення освіти до потреб суспільства, а професійної — до потреб ринку праці.

Ефективними інструментами співвіднесення національної освіти з інноваційними параметрами європейського та світового освітнього просторів є участь у проектах міжнародних організацій ПРООН, ЄС, Європейського фонду підготовки, Світового банку, Британської ради, SIDA, CIDA, SDC, Ради Європи, Міжнародного фонду «Відродження» тощо.